

(א) מדרש לב. ע"ש,
 (ב) זכחמס פ"א, (ג) זכחמס
 פ"א, (ד) ג"ז שס: (ה) דף
 כד, (ו) [ע"פ], (ז) ט"ז,
 (ח) [ע"ל שלח תעמלן].

תורה אור השלם

1. הלוא אם תשיב
 שאת ואם לא תשיב
 לפתח הפתח רבץ ואליך
 תשוקתו ואתה תמשל
 בראשית ד ז
 2. צו את אהרן ואת בניו
 לאמור זאת תורת העולה
 הוא העולה על מוקדה
 על המזבח כל הלילה
 עד הבקר ואש המזבח
 תוקד בו: ויקרא ו ב
 3. וְלָבַט הַבֶּהֱן מִדּוּ בַד
 וּמִכְנָסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל
 בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת הַדָּשָׁן
 אֲשֶׁר תֵּאָבֵל דָּאֵשׁ אֶת
 הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ
 אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קודם מלות
 לילה יחזיר ומועלין בהן
 דקודם מלות אלו כי כ"ל
 וק"ל: (ב) ד"ה ואין
 מועלין בהן כדק"ל כל
 שנעשית מלות: (ג) ד"ה כל
 הלילה כי ואפי' אם פקע
 מה שעל המוקד והס"י:
 (ד) ד"ה וכמו אחד כי
 והרי את הדשן אלמא:

רבינו הגנאל

לפתח חטאת רובץ. הישן
 בגמטריא שבי"ד עולה
 והשנה יש ש"ה שס"ה
 ימים כדי שיעור שמו י
 לו רשות להסתיי, יום
 אחד והוא יום כיפור אין
 לו רשות להסתיי, בכל
 יום תורמין את המזבח
 בקריאת הגבר או סמוך
 לו מלפניו או מלאריות
 בו. נתן התם בשחיתות
 קדשים פרק תשיעי אברים
 שפקעו מעל גבי המזבח
 קודם חצות יחזיר ומועלין
 בהן אחר חצות לא
 יחזיר ואין מועלין בהן,
 כלומר כבר עבר זמנם
 ובטלה קדושתם. מנהגי
 מילי אמר רב כתוב אחד
 אומר כל הלילה והרים
 וכתוב אחר אומר כל
 הלילה והקטיר. ובענין
 הוה כתובה זו השמועה
 בשחיתות קדשים בפרק
 המזבח מקדש באחריות.
 פי' קרא דכתיב הכי לא
 אישכחן, כי כתיב קרא
 הכי כתיב, על מוקדה
 על המזבח כל הלילה,
 ותני בתורת כהנים, מה
 אני מקיים לא ליתן חלב
 חזי עד בקר, והו האמור
 ללמוד שיהו מעלין מן
 הארץ האברים שפקעו
 מעל גבי המזבח כל הלילה
 (הא מה אני מקיים כל
 הלילה) שיהו נותנין מבוא
 השמש והן מתאכלין על
 גבי המזבח כל הלילה,
 א"כ מה ת"ל עד בקר,
 אלא אם אינו ענין לאכול
 אברים תננו ענין לתרומת
 הדשן, מלמד שתורמין את
 המזבח כל הלילה, וכיון
 שהוא מפורש כך בתורת כהנים אמר רב קרא הוא שכל הלילה כשר להקטרה וכשר להרמה, הא כיצד, וחלקהו חציו של לילה להקטרה וחציו להרמה.

שבעת ימים פרק ראשון יומא

ב.

**עין משפט
 נר מצוה**

קו א מ"י פ"ב מהל'
 ממדין הלכה יא:
 קו ב מ"י פ"ו מהלכות
 מעשה הקרבנות הל'
 ג ופ"ב מהל' מעילה הלכה
 יב:

מוסף רש"י

תלת מאה ושתין
 וארבעה. וימי השנה
 שס"ה ימים (נד"ד לב).
 תורמין את המזבח.
 תרומת הדשן מלא
 המזבח ונותן במזבחו
 על כש (ובח"ס פ"ג).
 מאשמורה הראשונה.
 ומשום דנפשי קרבנות
 ונפיש דשן וצרף להעלותו
 לתפוח שזמנא המזבח
 ולקדש את המערכה בלילה
 שיכל לשמור ולהעלות
 המזבח בעלות השחר
 (ש"ס) שפקעו מעל גבי
 המזבח. לאח (ובח"ס
 פ"ג). ומועלין בהן.
 דלמי צני מוזבח מיטבו
 (ש"ס). ואין מועלין בהן.
 דכיון דהו זלכו כמעטין,
 דמפרש בגמרא, הו זלכו
 דבר שעשית ממומו ואין
 מועלין בו (ש"ס). מנא
 הני מילי. דבמלות תלמי
 מילתא (ש"ס). כל הלילה
 והקטיר. על מוקדה על
 המזבח כל הלילה עד
 הבקר, דהיינו הקטרה
 (ש"ס). וכתוב אחד אומר
 כל הלילה. וסמין ליה
 והריים את הדשן, וע"כ
 אכל הלילה קאי דהא
 לא כתיב ולבש הכהן
 מנו דל אכל כל הלילה
 עד הבקר ולבש והריים,
 כן משמיה בפרק יומא
 (ש"ס) חציו להקטרה.
 דלא דל עיכול אי לא
 דשן ממש (ש"ס).
 וחציו להרמה. דאפילו
 קשין שבין ראיוין להרמה
 וקרויין דשן ומייה דשן
 ממש ליכא למימר דמיקרי
 דשן (ש"ס). מתיב רב
 בהנא. אדרב דלמא חציו
 להרמה, דמשמע דקודם
 חלות לאו שעת הרימה
 היא אפילו מן העשין
 דשן (ש"ס).

תוס' ישנים

תלת מאה ושתין
 וארבע. לפי שטות המנהג
 קאמר. בפי' רבנו הגנאל
 גרם נתן התם אברים
 בו' כמו שפי' בקונטרס.
 קודם חצות יחזיר.
 צומסין [פ], מוקד לה
 שרייר, ולכן קודם חלות
 (לא) יחזיר שעדיין אינו אפר
 אכל אחר חלות הוי אפר.
 הכי

לפתח חטאת רובץ. יפה"ר מחטיואו צעל כרחו: **מתני'** תורמין
את המזבח. הדשן שהוא חותה מן הדשן צמחה פעם אחת בין רב
 למעט ובלבד שלא יפחות ממלא קומץ ונותנו צמחו של כש ובלבד
 במקומו שנאמר (ויקרא ו) והרים את הדשן וגו' ושמו אכל המזבח וילפינן
 לקמן (ס) מוהרים ממנו צמחו והיא היתה
 תחילת עבודת שחרית בהשכמה: **סמוך**
 לו. סמוך לקריאת הגבר לפני קריאתו או
 לאחריה: **ציוה"כ.** תורם מחלות:
וצרגלים מאשמורה הראשונה. שהיא
 בשלישית הלילה כדאמר במסכת
 ברכות (דף ג.) ג' משמרות הוי הלילה.
 וצגמרא (י) מפרש טעמא דכולהו: **ולא**
היה קריאת הגבר מגעת. צרגלים
 עד שהיתה העורה מלאה מישראל
 המציאין קרבנותיהן להיות מומנים
הקריבין אחר תמיד מיד:
גמ' אהיבא קיימי. איני יודע לפרשה
 וי"ל דה"ג תנן התם אברים שפקעו כו'
 והיא משנה במס' זכחים (דף פ.) ומתוך
 פקיעותן קופלין ונפלין מן המערכה:
קודם חלות. לילה: (ב) ומועלין בהן.
 וקודם חלות אינו חשוב עיכול צריך
 שיש בו עדיין ממש לפיכך צריך
 להחזירו למערכה וכיון שלא נעשית
 כל מלותן קדשי ה' קרינן ציה ואת
 ציה מעילה לנהנין ממנו: **אחר חלות.**
 אין צריך להחזיר (ב) שהחלות עושה
 עיכול צאצאים שמשלה צו האור
 ואע"פ שיש בו ממש כדליף לה לקמיה:
ואין מועלין בהן. כדקיי"ל (פסחים דף

1. לפתח חטאת רובץ ושמן מאי אמר א"ל
 שמן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא
 לאסטוני ממאי (ב) אמר רמי בר חמא השמן
 בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי
 תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה
 רשותא לאסטוני ביומא דכיפורי לית ליה
 רשותא לאסטוני: **מתני'** (א) בכל יום
 תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך
 לו בין לפניו בין לאחריו וכו"כ מחצות
 וברגלים מאשמורה הראשונה ולא היתה
 קריאת הגבר מגעת עד שהיתה עורה מלאה
 מישראל: **גמ' תנן התם (א) אברים**
שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר
ומועלין בהן לאחר חצות לא יחזיר ואין
מועלין בהן מנה"מ אמר רב כתוב אחד אומר
כל הלילה והקטיר וכתוב אחד אומר כל
הלילה והרים הא כיצד חלקהו חציו להקטרה
וחציו להרמה מתיב רב כהנא (ב) בכל יום
תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך
לו בין מלפניו בין מלאחריו וביום הכפורים
מחצות וברגלים מאשמורה הראשונה
ואי

(ב) שנעשית מלותו אין מועלין בו כיון דלית ציה צורף גבוה לא
 קרינן ציה קדשי ה' וצמעילה כתיב (ויקרא ה) וחטאה בשגגה מקדשי
 ה': **מנה"מ.** דחלות עושה עיכול: **כל הלילה והקטיר.** היא העולה
 על מוקדה כל הלילה אלמא כל הלילה מלוה להיות על מוקדה
 אלמא כל ליליא הויא הקטרת אברים ואפי' (א) מה שעל המוקד אם
 פקע: **וכתוב אחד אומר כל הלילה והרים.** דסמין ליה להווא
 קרא ולבש הכהן מדו צד והרים (ב) הדשן אלמא כל הלילה הוא חשיב
 כעיכול וקרי צשר העולה דשן שמשלה צו האור וכשר להרימו:
חציו להקטרה. שאינו עיכול ואם פקעו צריך להחזיר להקטיר
 וחציו להרמה מחלות ולהלן קרי דשן אלמא חלות משויא ליה עיכול:
 ואי

הדשן מ"ט זימנין הכי זימנין הכי הלכך פריך רב כהנא התם כי הכא אלא א"ר יוחנן
 א"ר יוחנן קרא קמא כולו להקטרה וכולו להרמה כולו להקטרה צאצאים דלית צבו
 ממש וכולו להרמה דשן מעובל ושרירי דאמר"י צבו
 חלות עושה עיכול מעד הבקר נפקא מן צקר לבקר של לילה והיינו חלות:
אברים שפקעו מע"ג גבי מוזבח בו'. צפרק המזבח
 (שס דף פ.) פריך ה"ד אי דלית צבו ממש אפי' לאחר חלות נמי ואי דלית צבו
 ממש אפי' קודם חלות נמי לא ומוקי לה בשריירי
 מנה"מ וכו' כי הכא ומפ' רש"י התם חציו להרמה ושרירי נמי ראיוין להרמה ור"י
 חציו להרמה דקאמר כעין הרמה שאין ראיוין להקטרה וכן משמע צפ' שני
 דמעילה (דף ט:) דדייק התם וכן גחלת שפקעה
 מע"ג המזבח לא יחזיר הא ע"ג מוזבח יחזיר ומקשי מינה לרב ומשני שאני
 גחלת דלית צה מששא הלכך יחזיר דלא נעשית מלותה
 משמע דאין ראוי לתרום ממנה דאי ראוי לתרום ממנה א"כ לאחר תרומת
 הדשן אמאי יחזיר הכי נעשית מלותה מיהו היא גופא קשיא
 מנא ליה דמייירי לאחר תרומת הדשן דילמא קודם תרומת הדשן איירי דבהא
 מודה רב דמועלין קודם שנעשה מלותו וי"ל דדומיא דפסולין
 דקתני צדה וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר בכל ענין ואפילו קודם
 חלות ה"ג גחלת דא"ר יוחנן ופילו קודם חלות ה"ג גחלת איירי בכל ענין
 ועוד דבסיפא גבי אברים הוא דמפליג אכל בגחלת לא הפליג דעיכול
 חשיבא ולא שייך צה לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא כבר מתוקדא
 וקיימא ומי"מ יחזיר דלאו ראוייה להרמה היא דלא חשיבא דשן ואכתי לא
 נעשית מלותה הלכך ע"ג מוזבח יחזיר דאכתי לא נגמרה מלותה וכי
 פקעה וכי פקעה דעל מוקדה על המזבח משמע דצריך יקידה היא על
 המזבח לעולם ואפי' פקע אכל דבר שא"צ יקידה לא ואת כשמשאפין
 האפר להעלותו לתפוח אין יכולין ליהרר שלא יהו גחלים צאפר ואסור
 להוריד גחלת מן המערכה וכדקאמר צמעילה דיחזיר וכ"ש דאסור
 להוציא וי"ל דמן המעובלות היה נוטל דמשמע צמס' תמיד שהיה חותה
 מן המעובלות הפנימיות ואיכא למימר דנהו לית צבו מששא אכל
 גחלת חיה דלית צה מששא צהיהא אמרינן דיחזיר והא דקאמר צמעילה
 הוא הדין דאפי' אפר לא צעי למימר דהו כגחלת ממש אפי' לענין
 חזירה דגחלת מחזיר לעולם אפי' לאחר תרומת הדשן מועלין אותה לתפוח
 אכל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה קאמר דהויא דאמר"י
 חזירי לענין שריירי לענין זה שהרמת הדשן מתירתן לאוספן לתפוח ולא
 לענין שיעשה מהן תרומת הדשן דהא דשן כתיב והיינו דקאמר רחמנא
 והרים את הדשן מתיב רש"י דחציו להרמה דקאמר אפי' שריירי דמחלות
 ואיך חשיבי עיכול ואין ראויים להקטרה ואם ירצה יאספם לתפוח כדי להוציאם
 מחוץ למחנה אכל אם רוצה להניחם במקום המערכה כדי למרק מלותם
 שיהו ראויין הם עצמם לתרומת הדשן עדיין מלותן עליהן הלכך יחזיר
 דמיימר דעדיין חסר מהן מרוק מלוה כיון שעדיין אין ראויין לתרומת
 הדשן ושהשתא ניחא דבשעה שהיו מאספים את האפר לא היו צריכין
 ליהרר מגחלים [אפי'] לוחשות וכן משמע צמס' תמיד (דף כה:) דקתני
 האברים (ס) שנתעכלו מבערב סולקין אותן לצד המזבח וכו' עד החלו מעלין
 צאפר על גבי תפוח וכו' אלמא דלא היו מסלקין [אלא] האברים שלא נתעכלו
 אכל גחלים חשיבי עיכול ואפי' לוחשות: הכי